ואע"פ שאינם רצופין שהפסיק בינתים שעשה ניר: **באגי**. בקעות: [גמ'. פשיטא לא נצרכא דאיכא דמובר ואיכא דזרע והאי גברא מוברה מהו דתימא כו'. פשיטא]. דאל"כ לא יזכה בחזקה באותו מקום כיון שמנהגם כן לא נצריכא דאיכא דזרע באותו מקום [ג] וזה עשה כאותן שמוברין והיה לו לחוש ולעשות כאותן שזורעין כדי להחזיק קמ"ל דמצי אמר כיון ששכניי לא היו זורעין לא היה טוב לו לזרוע ולשכור שומר לבדי לכל הבקעה ואם זרעו שכניו יכול לומר ראיתי שתנוח הארץ שלא תכחיש ותעשה פירות יותר: **תנן חזקת וכו'**. וקשיא לרב הונא דבעי רצופין דכיון דבליליא לא ידעי ודאי לא הוו רצופין דבשלמא אי אמרת מפוזרין אע"ג דבעינן שיאכל פירות ג' שנים שלמים ובמתני' לא תני אלא ג' שנים שאינם אלא שנה וחצי מימי' מ"מ אפשר לפרש דמתני' שעור ג' שנים קאמר אלא לרב הונא קשה: **שיבבי**. שכנים: **מידע ידעי**. פי' לאו למימרא דצריכי לאסהודי ממש דדר ביה בליליא דבשעת שכיבה מאן ידע ומאן מסהיד אלא דמסהדי דלא הרגישו דנפק דאי נפק ואפיק מאני תשמישתיה מרגישים היו בדבר הלכך רצופים נינהו: **רבא אמר וכו'**. לאו לאפלוגי אדאביי אתי אלא לרווחא דמילתא דמשכחת לה נמי בכה"ג הלכך כאביי נמי קי"ל דבעדות שיבבי סגי: **אנן אגרינן מיניה וכו'**. וכיון שעמדו שם בשליחותיה כמאן דדאיר איהו דמי ועלתה לו חזקה ואע"ג דלא דר ביה המשכיר הזה אפילו חד יומא דאע"ג דהיכא שמכרה לאחר בעינן דדר ביה לוקח ראשון חד יומא כדאיתא לקמן [דף מא:] התם הוא משום דשני לאו מחמת שליחותו של ראשון דר שם והסכים הרשב"א ז"ל עם האומרים שבשכירות זה אינה צריכה שטר שכיון ששוכרין אלו דרו ג' שנים אע"פ שלא שכרו בשטר היה לו למחות ולא דמי לג' לקוחות [שם] שמצטרפין דוקא בשטר ומשום דהשתא איכא קלא דשאני התם דכל חד וחד לא דר ביה אלא חדא שתא עוד כתב הרב רבי יונה ז"ל שאם השכיר לשנים שנה ראשונה ולשנים אחרים שנה שניה ולשנים אחרים שנה שלישית מצטרפין לחזקה בלא שטר ולא דמי לשלשה לקוחות דהתם אין שם המוכר לעולם על הקרקע אבל הכא שם המשכיר לעולם על הקרקע: **דאי לא אמרינן להו וכו'**. כלומר איך נאמנין בעדותם והלא נוגעים בעדות הם שאם לא יאמרו שדרו שם בשליחות של זה ג' שנים א"כ לא היה הקרקע שלו ונמצא שיצטרכו לחזור ולפרוע לזה השכר והכי אמרינן פ' כילד הרגל [דף כח.] השוכר את הבית מראובן ונמצא הבית לשמעון אע"פ שכבר פרעו לראובן ואע"ג דהדר עליה דמשכיר ומפיק ליה לאגרא מיניה אכתי חשיב נוגע בעדות דלא ניחא ליה לאינש למיקם בדינא ודיינא: **דייני דשפלי**. שאינם יודעים לדון הכי דייני. כלומר שמקבלים עדותן לאחר שפורעים לזה אבל אנן לא דיינינן הכי אלא דוקא כשלא פרעיה עדיין: **דמי לא עסקינן דנקיטי אגר ביתא בידייהו** ושואלים למי נתן אותו. וכתב הרשב"א ז"ל דדוקא בכי האי גוונא שלא פרעו עדיין השכירות אבל אם פרעוהו כבר אלא שהחזירו להם כדי לסלק נגיעתם לא מהני דאע"ג דבעלמא סגי בסלוק כדאמרינן השותפין מעידין זה לזה ואוקימנא לה לקמן [דף מג.] באומר דין ודברים אין לי על שדה זו שאני התם דליכא למיחש למילתא כלל אבל הכא שקודם סלוקו היה השוכר מתירא שמא יפסיד שכרו ועכשיו שזה מחזיר שכרו לידו מאילו לגמרי מן ההפסד איכא למיחש דמתוך שהוא מתביים מזה שעושה עמו לפנים משורת הדין יעזור לו: **אמר** מר זוטרא וכו'. הא דאמר אביי דבעדות שיבבי סגי דכיון דלא שמעי דאפיק מאני תשמישתיה סגי היינו בדלא טעין איהו בבירור שלא היה דר שם בלילות אבל אי טעין ואמר ידענא שיצא משם טענתיה טענה כיון שטוען כן בברי וטעמא דמילתא דכיון דמן הסתם הוא דסמכינן על שיבבי לימא מסתמא הרגישו השתא שטוען טענת ברי אין סומכין על הסתם וצריך להביא עדים שדרו שם ביממא ובליליא וכן דעת רבינו שמואל ורבינו יצחק ברבי מרדכי וה"ר יונה והרנב"ר ז"ל: **ומודה מר זוטרא**. דאמר אי טעין דמשמע דאנן לא טענינן ליה שאם המערערים רוכלים שאז טענינן ליה שיביא עדים דדר ביה ביממא ובליליא דכיון שדרך הרוכלים לצאת מן העיר בימים ולחזור בלילות שמא כשהיה המערער שב לביתו בלילות היה המחזיק יוצא משם ולפיכך לא ידע בו כדי שימחה: **בחנוותא דמחוזא**. שאין משתמשים שם אלא בימים למכור לחם ויין לעוברי דרכים מודה רב הונא בזה דלא בעינן רצופים וסגי בשלש שנים לבד [מ] אע"פ שאין עולין אלא לשנה וחצי לימים [א] וכן דעת הרמב"ם ז"ל פ' י"ב מהלכות טוען ונטען ודקדק ה"ר יונה ז"ל מהא דרב הונא דמודה [בחנוותא דמחוזא] ומהא [בדף כט.] דמוברי באגי שעולין אע"פ שאינם רצופין דמי שהחזיק בבית ארבע או חמש שנים ודרכו לצאת שבוע או חודש מן העיר עלתה לו חזקה אבל אין אותם חדשים עולים לו למספר שני חזקה [ג]דכיון שהבתים עשויות לדירת יום ולילה צריך שיהיו הג' שנים שלמות [ב] וכן מקומות של בית הכנסת כגון שיושב שם כל שעה שהולך לבית הכנסת ואינו יושב במקום אחר אף על פי שאינו הולך לבית הכנסת בכל יום כגון שהוא טרוד בעסקיו אם החזיק שם במקצת הימים ימים מספר של שלש שנים אין הימים שלא הלך לבית הכנסת הפסק לעשות שני החזקה מפוזרים. ומחנוותא דמחוזא [ג] נלמד בבורות שיחין ומערות שאינם מלוים לשאוב מים אלא בעת שיצטרך שכתב הוא ז"ל דכשהחזיק הוא בהם לשאוב שלש שנים כדרך הבעלים הרי זו חזקה: **רמי** בר חמא וכו' נפק ערעור עלה. שהיתה בתורת [ד]שאלה בידם: **מ"ט עבידתו הכי**. שלא החזיק כל אחד ג' שנים רצופות דלאו הוו מדין חזקה ואע"ג דקי"ל [דף מג:] דאין שותפין מחזיקין בדבר שאין בו דין חלוקה [ס] אפשר דרמי ורב עוקבא לא סלקא דעתייהו לאיפלוגי בין יש בו דין [חלוקה] [ע] בין אין לו מכל מקום אתם כוונתכם לכך שיהיו מפוזרות ולא ליהוי חזקה הילכך כיון שאין לכם שטר הפסדתם שאין לכם חזקה: **וה"מ דלא כתבי שטר**. שישתמשו כן שניהם בדילוג אבל אי כתבי הכי הא גלי דבתורת קנייה מחזיקין בה וכיון שיש קול בדבר ה"ל למחויי ומדלא מיחה אפסיד אנפשיה: **עיטרא**. כמו ניטרא ותרגום [מלכים ב יב] הבמות לא סרו לא נטרו ומכאן נראה שבשטר זה מזכיר החלוקה לזה שנה ומסיר אותה ממנו ומניחה לחברו שנה ומיהו נוכל לומר כי מפני המכר שסר מרשות המוכר נקרא עיטרא ונראה דבשלש שנים סגי בין שניהם והוו להו חזקה כי הא דקי"ל [דף מא:] ג' לקוחות מצטרפים וכולן בשטר אע"פ שלא דר שם כל אחד אלא שנה וכתב הר"ר יונה ז"ל ולאו דוקא כדאמרן דאחר שלקחו כתבו שטר חלוקה שחלקו ביניהם בדילוג וכדפי' רבינו שמואל ז"ל [פ] דה"ה אם כתב להם המוכר שטר מכר דקלא אית ליה ששותפין היו: **אלא דבר זריעה הוא**. וכיון שלא זרעו מצי למימר ליה משום הכי לא מחיתי בך שלא ראיתיך מחזיק בו: **צונמא**. קרקע יבשה שאינו ראוי לזריעה: **הבא נמי**. אם היה רוצה להחזיק בו היה לו להעמיד שם בהמותיו לרעות או לשטוח שם פירותיו

באתרא דמוברי באגי דלא בעינן רצופות ואע"ג דאיכא דמובר ואיכא דזרע [א] מצי אמר הכי ניחא לי דעבדא טפי תנן חזקת הבתים והא בתים דביממא ידיע בליליא לא ידיע אמר אביי מאן מסהיד אבתים שיבבי שיבבי מידע ידעי בין ביממא בין בליליא רבא אמר כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מיניה [א] ודרנא בה תלת שנין ביממא ובליליא א"ל רב יימר לרב אשי והא נוגעין בעדותן נינהו דאי לא אמרי הכי אמרינן להו זילו הבו ליה אגר ביתא להאי א"ל דייני דשפילי הכי דייני מי לא עסקינן דנקטי אגרא בידייהו ואמרו למאן ניתבוה אמר מר זוטרא ואי טעין ואמר ליסהידו לי דדיירו בה תלת שנין ביממא ובליליא טענתיה טענה ומודה מר זוטרא[א] ברוכלין המחזירין בעיירות דאף על גב דלא טעין טענינן ליה ומודה רב הונא בחנוותא דמחוזא דביממא עבדי בליליא לא עבדי רמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא [א]זבון אמתא תרוייהו מר אשתמש בה ראשונה ושלישית וחמישית ומר אשתמש בה שניה ורביעית וששית נפק ערעור עילוה אתו לקמיה דרבא אמר להו מ"ט עבדיתו הכי כי היכי דלא תחזקו אהדדי וכי היכי דלא הוי חזקה לדידכו לעלמא נמי לא הוי חזקה וה"מ דלא כתיב עיטרא אבל כתיב עיטרא קלא אית ליה אמר רבא אכלה כולה [ב]חוץ מבית רובע קנאה כולה חוץ מבית רובע א"ר הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא דבר זריעה הוא אבל לאו בר זריעה הוא קני ליה אגב ארעא מתקיף לה רב ביבי בר אביי אלא מעתה [ג]צונמא במאי יקנה לאו באוקומי בה חיותא ומשטח בה פירי הכא נמי איבעיא ליה לאוקומי בה חיותא ומשטח בה

רש"י

בינתים [ב]: **דמוברי באגי**. במקום שנוהגים לזרוע שנה ולהובירה שנה שלא להכחיש הקרקע [ג]: **דהא אחזיק כדאחזיקי אינשי**. דדי לו בחזקת ג' שנים מפוזרות מיהו שנה שהובירה אינה עולה לו מן החשבון דבעי אכילת פירות ג' שנים: [ד][**ואיכא דזרעי**. והאי גברא מוברא]: **דעבדא טפי**. לשנה הבאה: **ובליליא לא ידעי**. אפ"ה הוי חזקה בשלמא שדה וכל הנך אין דרכו לעשות בהן מלאכה בלילה וכשעדים מעידין על ימי ג' שנים הוי חזקה: **שיבבי**. שכנים שראוהו דר בתוכו: **דאי לא**. [ד] הוו אמרי שבית [ה] של זה המשכיר: **דייני דשפילי**. שפלים שאין בקיאין בדין: **דייני הכי**. לקבל עדות [ו] אם כבר נתנו את שכר הבית לזה [ז] דבהכי לא איירי רבא: **אמר מר זוטרא**. מילתא באפי נפשיה היא וקסבר מר זוטרא דאע"ג דבעי ג' שנים רצופים מ"מ אין מחייבים המחזיק להביא עדים שיעידו בפירוש על הלילות אלא כיון שהעידו על הימים אמרינן סתמא גם בלילות דר בו אבל אי טעין המערער ברי לי שלא דר בו בלילות ולכך לא מחיתי צריך המחזיק להביא עדים גם על הלילות: **ומודה מר זוטרא**. אע"ג דסבר דאי לא טעין לא טענינן ליה מכל מקום מודה הוא שאם המערער רוכל המחזר בעיירות שכמה פעמים הוא חוץ לעיר דשמא בשביל כך היה מחזיק בביתו וכשהיה בעיר היה יוצא מן הבית לכך טענינן ליה שיביא עדים שלא היה אפילו לילה אחת מחוץ לביתו: **בחנוותא דמחוזא**. חנויות שמוכרים בהם לחם ויין ואין דירתם אלא ביום: **מר אישתמש כו'**. עובדת לזה שנה ולזה שנה ושום אחד לא החזיק ג' רצופים [ח]: **עיטרא**. שטר חלוקה [ט] שתעבוד לזה שנה ולזה שנה: **קלא אית ליה**. ואיבעי ליה למחויי מיד [הילכך] לאלתר הוי חזקה אם לא מיחה [י] א"נ בג' שנים הראשונות וכן עיקר: **חוץ מבית רובע** [כ]. שלא זרע ולא החזיק בה: **ה"נ הוה לאוקמיה ביה כו'**.

עין משפט נר מצוה

תרעח-תרפ

א מיי' פי"ב מהל' טוען ונטען טוח"מ סי' קמד:

ב מיי' שם סמג עשין לה טור ח"מ סי' קמא:

ג מיי' פ"ק מהל' מכירה סמג עשין פב:

מסורת הש"ם

א) בד"ק הגי' רבא ב) כ"ה בד"ס ג) עיין במשר"י כי הוא לא דקדק כן מפי' ר"ח ד) נ"א גולה:

קובץ הגהות

ב"ח (א) נ"ל ודרינן:

מא"י [א] נ"ב וההוא גברא מוברה: [ב] נ"ב אבל הניחה שנה שניה ואח"כ אכלה ב' שנים שלישית ורביעית מצי א"ל בעל השדה הא דלא מחית לך דגלית אדעתיך דלאו דידך הוא שהובירת שנה שניה: [ג] נ"ב מודי דאחזיק בשנים מפוזרות: [ד] נ"ב שאם לא: [ה] זה של המשכיר כצ"ל: [ו] נ"ב אילו: [ז] נ"ב המשכיר: [ח] נ"ב להפסיד חבירו: [ט] נ"ב ובעדים: [י] נ"ב דכמו שמכרה להם בפניו דמי שהרי הניחם להביא ולכתוב שטר חלוקה ושתק: [כ] נ"ב באותו שדה: [ל] נ"ב ואיכא דמוביר: [מ] נ"ב דאל"כ קשה פשיטא כמו דפריך לעיל גבי ומודה רב הונא בבאגי: [נ] נ"ב ס"א נראה דעתו: [ס] נ"ב ורש"י פי' שלא היה להם עדי שותפות ור"י פי' שלא רצו להחזיק אחד ג' שנים כדי שלא תשתכח השותפות: [ע] ולבין כצ"ל: [פ] נ"ב וז"ל ה"ר יונה דה"ה נמי אם טוענין שלקחו מפלוני ועשה להם המוכר שטר מכר קלא אית להו דשותפין נינהו ושוב אין חזקתן כדרך הגזלנים ומצטרפין דחזקתן חזקה וטוענין להם שהמוכר קנאה מזה המערער:

אנ"ש מהר"ן שפירא [א] והיינו משום דמדמה ליה לשדות ובית הבדים דסגי להו בג' שנים בין הכל שעשה בו מלאכתו וחזקתו כל ג' שנים ככל הצריך לו וה"נ הכא. אבל התוס' בשמעתין כתבו הכא בפשיטות דבעינן ו' שנים ומחלקין בין זה ובין שדות ובין הבדים וראיתי בגליון תוס' דאין לפרש דלא בעינן אלא ג"ש בין הכל כמו בשדות דא"כ מה ענין זה למלתא דרב הונא והל"ל מלתיה אמתני' אלא ודאי שש שנים בעינן עכ"ל והוא דעת הרא"ש והטור סי' ק"מ ומיהו דעת ה"ר יונה משמע פשוט דמסכים לדעת הרמב"ם: [ב] דכיון שהבתים עשויות לדירת יום ולילה צריך שיהיו שלימות הג' שנים. משמע דחנותא דמחוזא דאין עשוין אלא לימים די להם בשלש שנים ומ"ש הנ"י אח"כ ובחנותא דמחוזא נראה דעתו בבורות שיחין ומערות וכו' ודו"ק: